

**СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПІДХОДИ
ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВНИХ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ЗА УМОВ
ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

Винник О.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

economica@ukr.net

Метою державної політики у сфері захисту населення і територій в надзвичайних ситуаціях (НС) є забезпечення гарантованого захисту життя та здоров'я людини і оточуючого її природного середовища від усієї сукупності небезпек, що їм загрожують. Одним з основних напрямків державної політики в галузі забезпечення безпеки населення і територій в НС є створення стійкої та ефективної системи лікувально-евакуаційного забезпечення постраждалих і організація повного і своєчасного забезпечення населення лікарськими засобами (ЛЗ) та виробами медичного призначення (ВМП).

Надзвичайна ситуація – це обставина, що виникла несподівано і за якої можливості органів державного управління в зоні лиха з надання невідкладної медичної та фармацевтичної допомоги (МФД) потерпілим не відповідають вимогам, а також є недостатніми і потребують залучення додаткових ресурсів. За характером НС розподіляють на техногенні, природні, воєнні та соціально-політичні. Більшість з них характеризується масовим ураженням людей. При цьому ушкодження постраждалих мають різний характер і МФД є багатопрофільним завданням. Один з основних напрямків у вирішенні зазначеного завдання є організація ефективних механізмів накопичення, зберігання та використання ЛЗ і ВМП за умов виникнення НС. Основним джерелом запасів ЛЗ та ВМП, призначених для ліквідації наслідків НС, є матеріальний резерв, який формується органами державної влади та місцевого самоврядування. Накопичені товарні запаси, що зберігаються в закладах (установах, формуваннях), складають оперативний резерв. Оперативний резерв державного рівня - накопичується за рахунок державного бюджету медичними

зкладами для забезпечення першочергових робіт закладів державного рівня з ліквідації наслідків НС. Зазначений вид резерву створюється за рахунок матеріальних засобів державного матеріального резерву відповідно Закону України «Про державний матеріальний резерв» від 24.01.97. №51/97, а оперативний резерв територіального рівня – накопичується за рахунок місцевих бюджетів органами управління охорони здоров'я. Механізм поповнення оперативного резерву державного рівня здійснюється за рахунок матеріальних засобів відповідно до норм Закону України «Про державний матеріальний резерв». Постачання ЛЗ та ВМП для оперативного та державного резервів проводиться згідно з державним замовленням. Планування постачання медичним майном для резерву здійснюється на наступний календарний рік на підставі відомостей потреби його за нормами, фактичної наявності в резерві, потреби для оновлення та формування норм і комплектів в поточному році. За необхідності можуть розроблятися і перспективні плани з медичного постачання.

Для забезпечення збереження та ефективного використання оперативний резерв ЛЗ та ВМП розміщується на аптечних складах. Використання ЛЗ та ВМП оперативного резерву для повсякденних потреб забороняється. ЛЗ та ВМП зі складу резерву передається для укомплектування медичних формувань та закладів або передається у підпорядкування органам охорони здоров'я в осередку НС. Поповнення товарів медичного та фармацевтичного призначення повинно бути проведено протягом двох місяців. Норма оперативного резерву (запасу) – це кількість ЛЗ та ВМП, що повинна утриматися в оперативному резерві лікувального закладу, визначається з урахування кількості формувань.

Закон України «Про державний матеріальний резерв» визначає загальні принципи формування, розміщення, зберігання, використання, постійне поповнення запасів державного матеріально резерву та визначає джерела фінансування системи державного резерву, які пов'язані з процесами накопичення та утримання, що передбачаються у державному бюджеті України. Порядок відпуску ЛЗ та ВМП з державного резерву можливо

здійснювати лише за рішенням Кабінету Міністрів України. Наказ МОЗ України «Про створення резервів ЛЗ та ВМП на випадок виникнення надзвичайних ситуацій» від 03.05.2001№165, затвердив «Перелік резерву лікарських та перев'язочних засобів на випадок виникнення НС».

Аналіз досвіду реагування в НС та ліквідація їх наслідків показує, що для повного, своєчасного і безперебійного забезпечення медичних формувань необхідно не тільки утримувати запаси ЛЗ промислового виробництва, що зосереджені безпосередньо поблизу можливих місць виникнення НС, а й бути готовим виготовляти велику кількість екстемпоральних ЛЗ і значний їх асортимент в аптеках, розгорнутих у зоні ліквідації наслідків НС. Це вимагає завчасної підготовки до оперативного розгортання аптек у зоні НС та їх відповідного оснащення технологічним устаткуванням, відповідної підготовки фармацевтичного персоналу до роботи в екстремальних умовах та застосування правил воєнно-польової технології виготовлення ліків. Запаси ЛЗ та ВМП для формувань обмежені, вимагають постійного поповнення, система постачання передбачає використання, в першу чергу, ресурсів аптечних закладів, розташованих у територіальній близькості, а вже потім організації термінового підвозу з інших баз постачання. Забезпечення ЛЗ населення повинно здійснюватися через існуючу аптечну мережу. Одним з раціональних та економічно доцільних підходів до фармацевтичного забезпечення населення під час НС є оптимальне поєднання асортименту готових та екстемпоральних ЛЗ. У зв'язку з цим важливим напрямком діяльності є переоснащення аптек сучасним технологічним устаткуванням. Органи управління ліквідації наслідків НС повинні мати постійну й точну інформацію про наявність, рух, якісний стан ЛЗ і ВМП і його потребу для кожного медичного формування й аптечного закладу, які здійснюють надання МФД та лікування постраждалого населення.

Реалізація зазначених підходів за умов обсягу державного фінансування повинно здійснюватися з використанням результатів організаційно-економічних підходів, в т.ч. фармакоекономічних досліджень ефективного використання ЛЗ і ВМП за умов виникнення НС.

**ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ,
ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ПРЕКУРСОРІВ В УМОВАХ МЕДИЧНОЇ
СЛУЖБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ СИЛ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ**

Шматенко О.П., Притула Р.Л., Юрчак Й.М., Белозьорова О.В.

Українська військово-медична академія, м. Київ, Україна

Ruslanvf@ukr.net

Вступ. Проведення адекватного знеболення при невідкладних станах та наступному лікуванні різних категорій хворих з важкими захворюваннями і травмами в умовах медичної служби Збройних Сил України (ЗСУ) та інших суб'єктів сил сектору безпеки та оборони держави в місцях дислокації підрозділів медичної служби (медична служба військової ланки) залишається достатньо складною проблемою, оскільки на даний час існують жорсткі законодавчі обмеження щодо обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України.

Мета. Дослідити сучасний стан нормативно-правової бази щодо забезпечення наркотичними засобами, психотропними речовинами, прекурсорами при наданні невідкладної медичної допомоги військовослужбовцям в місцях дислокації військових частин та за межами медичних підрозділів, надати пропозиції для внесення змін до законодавчої бази щодо їх використання в умовах ЗСУ та інших силових міністерств і відомств.

Методи дослідження. Системно-оглядовий, системного підходу, аналітичний, структурно-логічний.

Основний матеріал дослідження. У ЗСУ, а також медичних підрозділах первинної ланки надання допомоги інших силових міністерств і відомств склалася вкрай критична ситуація з надання невідкладної медичної допомоги в місцях дислокації військових частин, зокрема, проведення своєчасного і адекватного знеболення під час транспортування хворого до медичних закладів, оскільки використання наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів

у військових частинах без ліцензії, виданої відповідно до Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», не передбачено.

Для виконання завдань щодо медичного забезпечення військовослужбовців, які виконують службові обов'язки переважно в умовах підвищених небезпек, а нерідко і в екстремальних ситуаціях, у медичних підрозділах військових частин у незначних кількостях відповідно до норм постачання, зберігалися та використовувалися за призначенням (для надання невідкладної медичної допомоги за життєвими показниками) наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори таблиць II і III Переліку. Після набрання чинності Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» зазначені наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори було вилучено з усіх військових частин ЗСУ у зв'язку з заборонаю здійснення діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Враховуючи специфіку функціонування підрозділів ЗСУ та інших силових міністерств і відомств, а саме: обмежений доступ на територію військових частин, цілодобову караульну (чергову) службу, проведення польових виходів у системі навчально-бойової підготовки у віддаленості від стаціонарних військових лікувальних закладів тощо, вважаємо за необхідне поновити забезпечення медичних підрозділів військових частин наркотичними засобами, психотропними речовинами, прекурсорами відповідно до норм постачання витратним медичним майном військової ланки медичної служби ЗСУ без наявності ліцензії.

Наявність зазначених препаратів серед арсеналу лікарських засобів, що використовуються при наданні медичної допомоги військовослужбовцям частин та підрозділів ЗСУ дасть змогу:

підвищити боєготовність військових частин ЗСУ та інших силових міністерств і відомств;

забезпечити ефективну невідкладну медичну допомогу у екстрених випадках;

своєчасно і якісно провести заходи знеболювальної терапії та профілактики розвитку больового шоку безпосередньо на місці отримання травми, поранення тощо;

підвищити рівень медичного захисту військовослужбовців під час виконання ними своїх службових обов'язків.

Виходячи з вищевикладеного фахівцями Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України сумісно з кафедрою військової фармації Української військово-медичної академії була внесена пропозиція і надано до Державної служби України з контролю за наркотиками проект зміни до Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», які були погоджені без зауважень з усіма силовими структурами, Міністерством охорони здоров'я України, Службою безпеки України, Комітетом Верховної Ради України з питань промислової та інвестиційної політики, Міністерством юстиції України у частині, що стосується використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів військовими частинами і підрозділами ЗСУ, доповнивши розділ 3 статтею «Використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів військовими частинами і підрозділами Збройних Сил України» такого змісту:

«Використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до таблиць II і III Переліку, які зберігаються в аптечках, комплектах-укладках та шафах невідкладної медичної допомоги, необхідних для надання невідкладної медичної допомоги, військовим частинами та підрозділами Центральних органів виконавчої влади здійснюється без ліцензії у порядку, встановленому відповідним Центральним органом виконавчої влади за узгодженням із Державною службою України з контролю за наркотиками».

Висновки та перспективи. На теперішній час даний проект зміни до Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» узгоджено Державною службою України з контролю за наркотиками, Кабінетом Міністрів України та передано в профільний комітет Верховної Ради України від 28.08.2013 року за № 3129, на розгляд для прийняття рішення.